

Echo – een recensie

Een succesvolle Nederlandse horrorschrijver

De bibliotheek in Roermond, Bibliorura, nodigde succesvol horrorschrijver Thomas Olde Heuvelt vorig jaar uit voor een lezing: stukje vertellen, stukje voorlezen, vragen, signeren. Een Nederlandse horrorschrijver *met succes*? Ik wist niet dat het bestond. Ik had destijds nog nooit van hem gehoord. In mijn geval niet zo vreemd: ik lees vooral klassieke horror en weird tales, wat toch vooral uit Amerika komt. Heel veel Nederlandse boeken lees ik niet (en áls, dan ook vooral klassiekers). En ik ging er dus vanuit dat Nederland (vooral de uitgeverijen, meer nog dan het publiek) niet toe was aan wat serieuzere genreliteratuur (horror, fantasy of science fiction...). Wat het hier wel goed doet is de 'literaire thriller' – alles wat in de buurt komt van horror wordt daarom met deze term aangeduid, ook *Hex* en *Echo* van Olde Heuvelt krijgen vaak die stempel, wellicht dus vanuit marketinggedachten. Fantasy, ook de meer literaire, wordt in Nederland meestal weggestopt bij young adult, ook een 'genre' dat het hier goed doet. Alleen sf wordt volgens mij steeds vaker serieus verkocht als literatuur/roman, met name dystopieën als *De goede zoon* van Rob van Essen.

Maar goed, terug naar de lezing van Thomas Olde Heuvelt in Roermond. Uit wat vooronderzoek van mij bleek dat de schrijver vooral erg goed was in marketing en een ware popidool-status zou hebben (wellicht vergelijkbaar met Neil Gaiman nadat hij doorbrak). Ik kocht *Hex*, maar had geen tijd meer om het helemaal te lezen, dus ging redelijk onbevangen naar de lezing. Ik had trouwens wel het Spannende-boekenwekengeschenk *Dolores Dolly Poppedijn* gelezen: een over het algemeen slecht ontvangen boek, al vond ik het zelf vooral heel erg origineel (weer eens wat anders dan die eeuwige 'normale' thrillers).

Het handjevol mensen in de bieb contrasteerde nogal met de enorme massa fans die hem in het buitenland blijkbaar volgden. Maar dit is Nederland – specifiek: Roermond, dus erg vreemd vond ik dat niet. Thomas vertelde vooral over zijn avontuur richting het succes dat hij nu had bereikt, maar gelukkig ook over zijn boeken. Terwijl hij mijn *Hex* en mijn daar gekochte *Echo* uitgebreid signeerde – een hele tekening van de Maudit en de doodsvogels uit het boek verscheen op het schutblad – kon ik een praatje met hem maken. Wat schuchter vertelde ik hem dat ik ook een boek schreef (mijn god, dacht ik, dit hoort hij natuurlijk elke dag honderd keer), een boek met weird fiction verhalen. Thomas reageerde aardig – ik geef het toe, hij komt zeker over als een sympathieke jongen – en ik vroeg hem of ik mijn boek mocht opsturen als het af was. Dat mocht. Tja, of hij het straks gaat lezen, weet ik natuurlijk niet, maar het valt te proberen. Ik ben werkelijk benieuwd naar wat hij ervan zou vinden.

Inmiddels heb ik *Hex* gelezen (ik ga daar hier verder niet op in), en zojuist heb ik *Echo* uitgelezen. Let wel: ik begon er in toen ik klaar was met mijn eigen manuscript. Ik zeg dat, omdat ik bijna bang was dat er bepaalde wendingen of ideeën in mijn verhalen, en veel van de motto's van mijn verhalen, haast gestolen lijken uit *Echo*, maar ik kan de lezer verzekeren dat dat echt toeval is – nou ja, toeval, Thomas en ik blijken wel geïnspireerd door veel dezelfde schrijvers (al ben ik zelf geen fan van Stephen King en Roald Dahl, de schrijvers die hij zelf in interviews vaak aanhaalt).

De schrijfstijl

Tot zover het achtergrondverhaal. Maar wat vind ik nu van *Echo*? Kort door de bocht: mijn mening is behoorlijk gemengd. Aan de ene kant stoor ik me aan de stijl van het boek, aan de andere kant vind ik het verhaal origineel en spannend en smul ik van de motto's en namen van de hoofdstukken en de verwijzingen daarnaar in de hoofdstukken.

Laat ik beginnen met de stijl. Veel meer dan te verwijzen naar de (overigens ronduit negatieve) recensie van Coen Peppelenbos op *Tzum*, hoef ik niet te doen:

[De Amerikaanse hoofdpersoon] Sam schrijft bovendien in het Nederlands (waarom?) doorspekt met Engelstalige terminologie die jongeren eigen is of die bij het genre horen. Dan krijg je zinnen als: 'Geef toe, als die berg Nick kon haunten, als die berg Nick kon possessen, dan was dit alleen maar origin.'

Ook voor mij had dat Engels niet gehoeven (zelfs het citaat van Kafka boven het hoofdstuk dat wordt verteld door de andere, Nederlandse, hoofdpersoon is in het Engels – waarom niet in het Duits of in Nederlandse vertaling?) – het is wellicht smaak, maar ik vind het niet werken en het leidt me af van het verhaal. Dat geldt ook voor iets dat ermee samenhangt, en goed wordt verwoord door Marvin O. in zijn recensie op *Hebban*:

Olde Heuvelt etaleert naast zijn fascinatie voor Amerika een drang om hip te schrijven, want naast een overvloed aan Engels, gebruikt hij ook woorden uit de jongerentaal. Eerder irritant dan hip is dit, maar ook dan kan je er niet omheen dat Olde Heuvelt een verdomd vlotte en dynamische tekst in elkaar draaide die heel nauw aansluit bij spreektaal.

Marvin O. vindt het goed werken als spreektaal, maar voor mij werkt ook dit niet. Een duidelijk voorbeeld hiervan geeft Peppelenbos met het volgende citaat uit het boek: 'Sorry voor die cliffhanger, maar na die info influx (info OVERLOAD – all caps zoals Julia zegt) vond ik het tijd om naar de volgende dag te cutten.' Wellicht ben ik te veel gehecht aan de meer klassieke schrijfstijl, al houd ik soms ook van experimentele stijlen, bijvoorbeeld van sommige postmoderne romans. Misschien is het ook gewoon het verschil in leeftijd.

Het verhalende aspect

Peppelenbos is in zijn recensie ook erg negatief over de inhoud en de opbouw van het boek: hij stoort zich eraan 'dat er continu iets aan het gebeuren is of staat te gebeuren', aan het feit dat de hoofdstukken dagboekantekeningen zijn waarin de hoofdpersonen zelfs de lezer aanspreken, en aan de motto's bij de hoofdstukken. Daar verschil ik van mening.

De schrijver wisselt steeds van personage: gewoonlijk hoofdpersoon 1 (Sam) en hoofdpersoon 2 (zijn partner Nick), maar soms via een ingebedde anekdote ook een ander personage. Ook flashbacks zorgen soms voor dergelijke anekdotes buiten het verhaal in het heden. Ik heb sterk het vermoeden dat hier de invloed van Thomas' held Stephen King een grote rol speelt. Dit aspect stoort me niet, maar het maakt me ook niet per se enthousiast. Interessanter is de keuze voor de vorm van de dagboekantekeningen. Peppelenbos heeft gelijk als hij zegt dat dit niet realistisch is: de stukken zijn erg lang en veel te 'literair' geschreven (d.w.z. met duidelijke spanningstrucs en andere zogenaamde *foregrounding*); het is niet logisch dat Sam en Nick in zulke dramatische en hectische momenten, waarbij ze vaak ook psychisch totaal in de war zijn, even rustig een boekje (of wellicht de laptop) erbij pakken en iets dergelijks opschrijven. Peppelenbos vergeet echter dat hier duidelijk een letterkundige verwijzing in zit naar de stijl van veel van de bronnen die in de motto's worden genoemd: klassieke horror als *Frankenstein* en andere oudere verhalen in genres als *gothic novels* en *weird tales*. Ook in deze verhalen werd vaak de brief- of dagboekvorm gekozen. Ik zie het meer als een ode aan dergelijke verhalen en daarmee kan ik mezelf heen tillen over het feit dat dit niet erg realistisch is – dat was het ook niet in die oudere verhalen. Het werkt (voor mij althans) op een manier die de lezer dichterbij het verhaal brengt: als mystificatie.

De opbouw van het boek vind ik zelf goed werken: het eerste hoofdstuk een teaser waar het verhaal steeds meer naartoe werkt, de wat gedrukte spanning die goed werkt bij de delen die gaan over de angst en macht van de verdoemde berg Maudit (hier is de invloed van de weird fiction het duidelijkst) afgewisseld met de expliciete horror à la Clive Barker. Alleen de laatste hoofdstukken met de ontknoping vond ik zelf wat te langdradig. Hier lijkt de schrijver het trage tempo van een Edgar Allan Poe te combineren met een hallucinogeen persoonlijk verslag, wat voor mij helaas net niet goed werkt. Van mij had het einde heftig maar ook kort mogen zijn, of anders even lang maar meer ingetogen en overdacht.

De motto's en het genre

Het komt misschien door mijn letterkundige interesse in *weird fiction*, klassieke horror en *gothic novels*, maar de namen van verhalen uit die genres als hoofdstuktitels en de motto's daaruit vind ik misschien wel het leukste van het boek. Peppelenbos snapt niet waarom Olde Heuvelt de lezer 'een soort metatalige boodschap mee[geeft] waarna je weer in het verhaal moet komen'. Ik vind dit ten eerste duidelijk spreken van een passie voor lezen van de schrijver. Ik moet dit natuurlijk ook zeggen, omdat ik bijna al de werken die door Thomas genoemd en geciteerd worden ook favorieten van mijzelf zijn – en dat ik (zonder dat ik het dus nog wist) iets vergelijkbaars heb gedaan in mijn verhalenbundel. Ik gebruik de motto's (en Olde Heuvelt ook) om meer diepte te geven aan mijn verhalen: ze geven bijvoorbeeld het thema aan, maar zijn soms ook metafictief/poëticaal commentaar erop. Sommige van de citaten en titels van Thomas werken sterker en duidelijker dan de andere, maar, zoals hij zegt, zijn ze ook bedoeld als een soort leestips. En ik ben ervan overtuigd dat de lezer die deze werken kent, meer uit *Echo* haalt. Op de colofonpagina noemt Thomas de verhalen waarnaar hij verwijst overigens 'klassieke gothic novels', wat maar geldt voor enkele van de titels – het gaat om veel meer genres, waaronder moderne horror, weird fiction en absurdisme.

En daarmee kom ik meteen ook op het probleem van de genrebepaling van het boek. Nou ja, probleem, het is in elk geval interessant te zien hoe het boek wordt gepositioneerd. Drie voorbeelden (woorden vet gemaakt door mij):

*Wie toch een label op het boek wil plakken, zit met **literaire horror** een heel eind in de goede richting.*
(Marvin O.)

*Echo is **thriller, horror-** en **klimboek** tegelijk, een virtuoos geschreven verhaal over een fatale bergbeklimming in de Zwitsere Alpen, maar ook over de liefde tussen twee jonge mannen, waarvan de een verminkt raakt en de ander zich afvraagt of hij nu nog wel van hem kan houden, nu zijn mooie, achter verbandgaas verscholen gezicht is verworden tot een bloederig, gapend gat.*
(Evelien van Veen)

*'Echo is een **thriller** dus, **met horrorelementen** - voor een breed publiek, 'een vaderdagboek, een **vakantieboek**' zeggen ze bij de uitgeverij en zo wordt het ook gepositioneerd.*
(Evelien van Veen citeert de uitgever)

Nogmaals, '(literaire) thriller' verkoopt goed, net als 'young adult', ook als het er weinig mee te maken heeft. Over horror bestaan nog steeds veel vooroordelen (niet literair, pulp). Ik schaar me echter bij schrijvers als Neil Gaiman en Alan Moore, die kritiek hadden en hebben op het feit dat 'strips' (*comics*) opeens 'graphic novel' moesten heten. Door een dergelijke term worden serieuze

boeken uit een bepaald genre niet gewaardeerd als wat ze zijn, maar worden ze uit hun genre getild en het genre zelf weer gedevalueerd.

Laten we wel wezen: *Echo* is net als *Hex* gewoon horror (= spanning, angst en – anders dan een thriller – bovennatuurlijk). Daarbij kan worden toegevoegd dat het horror is met duidelijke invloeden van *weird fiction*, *gothic novels* en moderne horrormeesters Stephen King en Clive Barker: en dit mengsel maakt het, samen met het onderwerp alpinisme en nog wat zaken, tot een originele Thomas Olde Heuvelt.

En vooruit, na mijn kritiek op de stijl, ook nog twee fragmenten die ik in alles erg mooi vond:

Mij is het perspectief geboden op het oneindige – en één blik op de plaats die ons armzalige, individuele leven daarin inneemt, maakte op slag dat ik de bodem wilde raken. Maar plots was ik vol van een nog veel verstikkender, alarmerender angst: dat dat niet zou gebeuren.

Een goed horrorverhaal eindigde niet met de dood. Het resoneerde met de echo van iets ergers. Iets wat eronder lag begraven, een laag die erger was dan al het andere.

Genoemde recensies

O., Marvin (*Hebban*) <https://www.hebban.nl/recensie/marvin-o-over-echo>

Peppelenbos, Coen (*Tzum*) <https://www.tzum.info/2019/08/recensie-thomas-olde-heuvelt-echo/>

Veen, Evelien van (*Volkskrant*) <https://www.volkskrant.nl/mensen/thomas-olde-heuvelt-klimmen-en-eenzame-tochten-maken-zijn-voor-mij-meditatieve-bezigheden~b1220078/>